

La refundació de la mirada

MANEL GARCIA GRAU

POESIA

Miquel de Renzi, *Flocs de temps*. Brosquil Edicions. València, 2001.

Josep F. Escudero, *Presagi del tacte*. Bromera. Alzira, 2001.

Ramon Guillem, *L'hivern remot*. Brosquil Edicions. València, 2001.

Joan-Baptista Campos, *Quadern de l'Índia*. Brosquil Edicions. València, 2001.

Ras i curt: aquestes són quatre poètiques i quatre excel·lents mostres de la gran qualitat que actualment té la poesia valenciana en llengua catalana, malgrat els nombrosíssims entrebancs sociolingüístics i la grisor tan trista i uniformitzadora de la política autonòmica. Quatre veus de diferents grups generacionals que, al costat d'altres que han publicat l'any 2001 com ara Gaspar Jaén, Isidre Martínez Marzo, Antoni Ferrer, Marisol González, Pasqual Mas, Joan Garí, Josep Mir, Antoni Prats, Berna Blanch i Joan Climent, per exemple, configuren un panorama poètic molt eclèctic ben atractiu i d'un nivell força alt pel que fa a la qualitat i el treball sensible i rigorós al vers.

INSTANTÀNIES

A *Flocs de temps* Miquel de Renzi (Barcelona, 1941, catedràtic de paleontologia a la Universitat de València i autor d'una desena de llibres) ens ofereix, amb un acurat exercici líric bastit a través de la prosa poètica, un conjunt d'instantànies que la seua mirada sempre intel·ligent i sensible ha sabut recollir entre els viatges i paisatges d'arreu del món, des de Granada fins a París, des de Kassel fins a Barcelona, des de Santa Fe del Montseny fins al New Haven de Nova York i des dels anys vuitanta fins als anys noranta. Com un pintor que escriu colors damunt l'esquena del temps o com un escriptor que pinta sensibilitats damunt els ulls de

l'ànima, de Renzi recull uns *flocs de temps*, és a dir, gotes de vida esdevingudes neu a través de les llances dels dies i del caliu d'una mirada alhora escèptica i tendra, fugaç i, al mateix temps, perenne damunt les parpelles de dia a dia. Lluny de tota transcendentalitat –la primera part es titula, simptomàticament, *Quotidianitat*–, el poeta se situa entre la mirada que vol ser sensual i el paisatge quotidià que sovint li impedeix gaudir de la bellesa. A la darrera part –titulada *Un altre poeta a Nova York*, en clara al·lusió al darrer Lorca– el seu esguard se situa en un nivell més interrogatiu, on sobresurt un *ubi sunt*

Joan Fuster va batejar amb el nom de “paisatgisme sentimental” allà cap als anys 50. Un llibre dividit en dues parts complementàries i imbricades: si bé a la primera el jo líric s'endinsa per la comarca del Maestrat i l'esguard sobrevola i toca el vent de la memòria de Morella, Culla, Vistabella, Penyagolosa, la Tinença de Benifassà, Benlloc i Cabanes amb una poesia de tall senzill, precisa i enlluernadora, a la segona part el poeta es fa més crític i escèptic: el paisatge li serveix ara per preguntar-se “si la memòria no fóra l'últim paradís” i per a “aclarir alguna de les rasons de pertinença” perquè “tornar a començar podria

ments que, segons ella, li va fer passar la lectura d'aquest llibre; l'altre, unes paraules finals del mateix autor, on posa els punts damunt les is del perquè del seu ofici i del perquè del temps transcorregut en el seu segur (després d'Estellés, Guillem és l'únic poeta valencià que té el prestigiós premi de la crítica Serra d'Or), rigorós i excel·lent treball poètic. El poema “Més que la memòria / un poema és el desig de memòria”, situat a la primera part, és un veritable exponent de la mirada que Guillem endinsa envers els boscos dels dies, una mirada en què l'amor el salva de la decrepitud i de la indolència. Una mirada corprenedora, escèptica i càlida, talment com el beuratge més fragrant dels déus.

RECIPROCIAT

I amb *Quadern de l'Índia* Joan-Baptista Campos (Castelló, 1961) ens parla d'un viatge bastit, també –com en el cas dels tres llibres anteriors–, de fora a dins, ço és, amb una reciprocitat terra-esguard-vers que, situat ara en una part del món ben desconeguda per als nostres ulls i la nostra percepció de la realitat, l'Índia, de la ma-

El paleontòleg Miquel de Renzi ha publicat el poemari 'Flocs de temps'

encara més endinsat i preocupat pel món en què viu.

A *Presagi del tacte* Josep Fèlix Escudero (Atzeneta, 1946) reprén, després d'un llarg parèntesi i d'una vida professional vinculada a Madrid, el bon treball líric que el va portar, als anys setanta i vuitanta, a guanyar prestigiosos premis de poesia com els Octubre (el 1977) i el Roís de Corella de València (el 1984). Amb aquest llibre, bastit, podríem dir, entre el tarròs de carn de la seua terra, la fragància de romaní dels seus mots i la tel·lúrica nissaga d'homes i dones dels seus masos, Escudero rescata la bella –i vella– vinculació de l'ésser amb el seu medi, convertint-lo en ideologia, passió, pell o simplement eco dels seus desigs i les seues quimeres, allunyant-se, però, de la tòpica tradició local que

ser una bona solució” mentre “passeja per València mentre un poeta es mor”, en clar record a Estellés. Un llibre, per tant, bastit amb la bella terra dels mots i amb l'esguard de la filosa que tot ho reclama.

Ramon Guillem (Catarroja, 1959) veu ara reeditat *Un hivern remot*, un llibre magnífic i intrombable per les llibreries valencianes. Un llibre que fou una veritable pedra de toc per a la poesia de la generació dels anys vuitanta. I una mostra, com hem dit adés, de l'excel·lent nivell literari d'aquelles hores. Si una nova edició en poesia és un fet, malauradament, poc habitual, ara la reedició compta amb dos elements que li atorguen encara més consistència: un, el pròleg de l'escriptora mallorquina Maria de la Pau Janer, ple dels bons mou-

teixa manera com va fer en un llibre anterior seu, *Istanbul* (2000). Hi trobem poemes que reflecteixen i recuperen –situat a la seua Ítaca, nom d'una urbanització de Benicàssim on viu– moments i mirades a Nova Delhi, Varanassi, el Taj Mahal, Jaipur i la ciutat fantasma de Fatehpur Sikri. Al postfaci, el mateix poeta ens explica que aquest món ens és rarament estrany, alhora que li serveix per aprofundir en l'espiritualitat d'uns indrets que li fan preguntar-se del seu trescar per aquest bocí d'història que li ha estat donat.

Quatre llibres, per tant, amb un mateix fil conductor bastit de viatges, introspeccions, preguntes i mirades. Unes mirades el resultat de les quals ha estat fet vers i cor i carn i interrogant i bona literatura.

NARRATIVA

La remor dels trons de l'impossible

ADRIÀ CHAVARRIA

Silvia Tarragó, *Ciutats de l'impossible*. Brosquil Edicions. València, 2001.

Aquests relats breus contenen la màgia de la remor dels trons d'un passat i futur que s'abreixen en els somnis d'uns relats de l'impossible. Silvia Tarragó –poeta i llibretera– ha volgut construir amb una narrativa precisa i concisa els somnis d'aquests relats. Maravellosament ben escrits ens traslladen en el temps als records d'unes ciutats i personatges que construeixen unes fites simbòliques de la nostra cultura.

Pau Joan Hernández, en el pròleg, ja destaca les dificultats a què l'escriptor de narrativa breu s'ha d'enfrontar a l'hora de nuar l'estructura d'uns relats de volada tan curta. Els autors novells pensen que la narrativa d'aquestes característiques és molt més fàcil que la novel·la, però alhora aquests tipus de relats necessiten un sedàs integrador que de vegades la novel·la pot arribar a estalviar-se. Pensem que la narrativa breu, amb d'altres gèneres com ara la poesia i el teatre, pateix d'una crisi de visibilitat tant en les nostres llibreries com en els costums dels lectors, davant del prestigi actual de la narrativa llarga.

SIS NARRACIONS, SIS SOMNIS

Sis històries constitueixen el recull de Tarragó. En tots ells l'element dels somnis –i dels malsons– formen part del fil narratiu a explicar. El primer *somni* es desenvolupa al poble on viu actualment l'autora, Cabrera de Mar, on la protagonista, l'Alba, haurà de seguir el seu recorregut terapèutic per superar la mort tràgica d'uns éssers estimats. La segona narració està ambientada en la recuperació del mite de la ciutat de Drínia i l'autora ens ofereix la recerca romàntica d'un paradís desitjat. El tercer relat s'impregna dels efectes que la creença en uns déus determinats pot ocasionar en el comportament d'uns humans que tenen por a l'hora d'enfrontar-se amb el seu destí, és a dir, amb la seva llibertat. El quart relat se situa en la transició de la República romana a l'establiment del règim imperial. En aquest cas els records d'un avi nuen una història de ressentiment i de recança on l'imperialisme romà comença a notar els primers símptomes de debilitat. La cinquena narració és la paràbola d'una terra promesa, el jardí de l'Edèn, desitjat per totes les civilitzacions i cultures, enfront de la vocació cap a un desert àrid on sembla que ens impulsarà el nostre desenvolupament tecnològic desenfrenat. Finalment, els somnis dels *reencontres* entre les ànimes escollides i bessones teixen el filat de la darrera i sisena història.

PETITES RETENCIONS TEMPORALS

Tarragó ha volgut construir unes històries per fer front a la crisi tan profunda que sotja la nostra societat contemporània. En un temps on no queda res i tot passa cada vegada més de pressa, les narracions de Tarragó poden representar petites retencions temporals en un espai que ens sobrepassa cada dia més, i que hauríem de resignificar més sovint. Tant de bo que aquests relats fossin llegits per bona part de nosaltres i de molts adolescents per tal d'imbricar-los una mica més en les seves vides allò del dur desig de durar, que va dir P. Éluard.